

Suomalais-saksalaisen leksikografian työpajasta

INGRID SCHELLBACH

Kunnioitettu juhlittavamme on pitkän ja monipuolisen tieteellisen uransa aikana ansioitunut myös yksi- ja kaksikielisessä leksikografiassa. Seuraavat vaatimattomat pohdinnat tästä teemasta omistettakoon siksi hänelle.

Keskustelu leksikografian teoriasta ja praksiksesta jatkuu kansainvälisesti vähentymättömänä, kritiikki olemassa olevia ja ilmestyviä sanakirjoja kohtaan vahvistuu, usko tietokoneavusteisen leksikografian mahdollisuuksiin voittaa alaa. »Projektien», myös sanakirjaprojektien, kautena ei kuitenkaan pitäisi unohtaa, että yksi- ja kaksikielisen leksikografian alalla on suuria ja pysyviä saavutuksia, joista saamme kiittää yksityisiä ammattimiehiä. Suomalais-saksalaiselta alalta mainitsen vain nimet Jacob ja Wilhelm Grimm tai myös Pekka Kataran, jonka Suomalais-saksalainen sanakirja ilmestyi ensimmäisen kerran 1925 ja on parhaillaan perusteellisesti uudisteilla. Tämä käytännön työ, jota teen yhteistoiminnassa Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen kanssa, on pohjana seuraavassa esitettäville pohdinnoille ja huomautuksille.

Teorian kannalta on perin valaiseva se Štšerban teesi (Versuch einer allgemeinen lexikographischen Theorie, 1940), että jokainen kielipari tarvitsee neljä erilaista kaksikielistä sanakirjaa: kaksi »aktiivia» kulloistakin äidinkielen puhujaa varten kääntämiseen vieraalle kielelle ja tekstin tuottoon (»Hinübersetzen») ja kaksi »passiivia» vieraiden sanojen selittämiseen kulloinkin omalla kielellä, tekstin vastaanottoon (»Herübersetzen»). Käytännön kannalta yhtä selvää on, että tämä postulaatti on kieliparin suomi–saksa kannalta utopiaa ja semmoisena kai pysyykin. Ikävä kyllä on käsittääkseni melko epärealistista odottaa, että saksan kielen alueella laaditaan laajoja kaksikielisiä sanakirjoja yhtä uralilaista kieltä varten; suomesta saksaan ja saksasta suomeen on siellä tehty pienehköjä kielioppaita, jotka tuskin kuitenkaan riittävät enempään kuin turistitarkoituksiin. Omassa tapauksessani koetan hahmottaa suomalaisille tarkoitetun aktiivin tekstintuottosanakirjan niin, että sitä voi myös äidinkieleltään saksalainen käyttää vastaanottoon; ja

pitkältikö kielen oppimisessa ja käytössä yleensä voi tai täytyy erottaa niin tarkoin vastaanoton ja tuoton välillä, ansaitsisi laajahkon pohdinnan.

Näissä rajoissa en voi ottaa kantaa leksikografian nykytilan lukuisiin ansiokkaisiin teoreettisiin tutkimuksiin; paikallaan on sentään viittaus kokoomateokseen *Linguistische Studien Reihe A Arbeitsberichte 160* (Berlin 1987): otsikkona *Lexikologie und Lexikographie*, sisältönä aiheittamme sivuavia esitelmiä. Varsinkin Kalevi Tarvainen, Marja-Leena Piitulainen ja Liisa Tiittula ottavat germanisteina kantaa suomalais-saksalaisen leksikografian nykyisiin tuloksiin.

Tarvainen kritikoii lekseemien vanhentunutta valintaa, käsittelee tietyn leksikaalisen kentän leksikaalisten yksiköiden epätasaista jakautumista lähtö- ja kohdekielessä (esimerkkeinä mm. sm. *lippu*, *viiri*, saks. *Fahne*, *Flagge*, *Fähnchen*, *Banner*, *Wimpel*, *Standarte*), ottaa puheeksi synonyymien ongelman kohdekielessä, käsittelee lähtökielisen hakusanan »normaalin» kohdekielisen vastineen parimahdollisuuksien rajoittumista (sm. *pestä jalat* ~ *tukka* ~ *vaatteet* ~ *auto* ~ *ikkunat* ~ *hampaat* ~ *lattia* = saks. 'sich die Füße waschen', 'sich die Haare waschen', 'Wäsche waschen', 'das Auto waschen', 'die Fenster putzen', 'sich die Zähne putzen', 'den Fußboden schrubben t. wischen'), mainitsee kahden kielen erilaisen syntaktisen ekvivalenssin ja osoittaa tyyliä ja alueellisten eriytymien ongelmat.

Marja-Leena Piitulainen pohtii selvällä ja suvereenilla tavalla ekvivalenssin lajeja — muodollista, semanttista, kommunikatiivis-pragmaattista ja stilististä — ja niiden merkitystä leksikografialle. Viisas on myös hänen päätelmänsä: »Jotta tehtäisiin oikeutta ekvivalenssin eri puolille ja samalla periaatteella »mahdollisimman vähän leksikografista kuormitusta ja mahdollisimman paljon leksikografista tietoa», on — — meneteltävä valikoiden» (s. 123).¹

Liisa Tiittula kirjoittaa runsastietoisesti »pragmaattisesta puolesta kaksikielisessä aktiivissa sanakirjassa» (s. 124—128). Hänen mukaansa ei riitä, jos kaksikielisen sanakirjan työn pohjana käytetään yksikielistä, kuten Suomessa tunnetusti usein tapahtuu (Suomi-saksa-suursanakirjan uudistustyössä on Nykysuomen perussanakirjan käsikirjoitus osoittautunut hyväksi apuvälineeksi). Hän vaatii kontrastiivia tekstianalyysiä sanakirjan kirjausten poh-

¹ Piitulainen viittaa tässä tanskalaisen Hans-Peder Kromannin kirjoitukseen »Zur Typologie und Darbietung der Phraseologismen in Übersetzungswörterbüchern» (Beiträge zur allgemeinen und germanistischen Phraseologieforschung, julk. Jarmo Korhonen; Veröffentlichungen des Germanistischen Instituts, 7. Oulu 1986). Saman kirjoittajan tekoa on varsin tärkeä kirjoitus, joka oikeastaan on mainituilla kolmella suomalaisella germanistilla jossain määrin pohjana: »Paradigmatische und syntagmatische Relationen im zweisprachigen Wörterbuch» (*Linguistische Studien Reihe A Arbeitsberichte 109* »Die Lexikographie von heute und das Wörterbuch von morgen», Berlin 1983).

jaksi. Tässä panisin vastaan: kun kokemus neuvoo äidinkielistä leksikografia ja kun hän äidinkiellensä lisäksi osaa kohdekieltä oikein hyvin, hän voi käsillä olevalla yksikielisellä suomen sanakirjalla työskennellä mainiosti. Tiittula syventyy myös puhuttelumuotoihin ja titteleihin (Piitulainen oli samoin käsitellyt tervehdyskaavojen ongelmaa, esim. *terve, tervetuloa*); tässä voi kaksikielinen sanakirja antaa joitakin mutta ei tyhjentäviä kontekstiesimerkkejä. Ns. kontaktikaavojen käyttö on laaja ala ja kuuluu fraseologian alueeseen; kaksikieliseltä sanakirjalta tulee siten vaadituksi liikaa. Tiittula ehdottaa lopuksi kahdenlaisia sanakirjoja: »kielenoppijaa varten pedagogista sanakirjaa, jossa tärkeät, suurtaajuiset ilmaukset käsitellään perinpohjaisesti, ja kielitaidoltaan hyvää kääntäjää varten toista sanakirjaa, jossa voidaan luopua monista aloittelijalle välttämättömistä tiedoista» (s. 128). »Kielenoppijan pedagogisesta sanakirjasta» on sanottava, että jo vuosia sitten on ollut ajatus laatia kirja, jonka nimeksi tulisi »Hauptschwierigkeiten des Deutschen für Finnenn»; vastaavasti tarvittaisiin »Hauptschwierigkeiten des Finnischen für Deutsche». Sellainen työ olisi kuin omiaan Suomen yliopistojen saksanlehtoreille yhteistyössä Suomen koulujen lukion saksanopettajien kanssa. Englannin osalta on sellainen julkaisu jo olemassa: Mirja Anttila, Andrew Chesterman, Liisa Oksanen, *Keywords: englannin kielen ongelmasanoja* (WSOY 1976). Saksan osalta emme ole päässeet suunnitteluvaihetta pitemmälle.

Suomen kielen alalla tarjoaa Werner Söderström Oy suursanakirjojensa rivissä suomalais-saksalaisen ja saksalais-suomalaisen suursanakirjan; myös »opiskelusanakirjojen» sarjassa tämä kielipari on edusteilla. Kustantamon ansiot ovat kiistattomat; kokemuksen mukaan Suomen tällä hetkellä verrattomasti paras kaksikielinen sanakirja on Raija Hurmeen, Riitta Leena Malinin ja Olli Syväojan uusi »Uusi suomi – englanti suursanakirja» (1984). Englannin kielen asema nyky-Suomen kouluissa, koulutuksessa, ammattialoilla ja julkisessa elämässä tekee perin ymmärrettäväksi, että tämän sanakirjan aikaansaamiseksi oli aivan toiset ulkoiset edellytykset kuin suomalais-saksalaisen tai saksalais-suomalaisen sanakirjan toimittamiseen tai edes muokkaukseen ja uudistukseen on käytettävissä. Huolimatta saksan tuntemuksen nykyisestä melkoisesta vähyydestä Suomessa tai ehkä juuri tästä syystä tarvitaan hyviä ajantasaisia kaksikielisiä sanakirjoja.

Mitä tarkoittaa »hyvä» sanakirja?

»Hyvä» sanakirja ei jätä käyttäjänsä pulaan tai jättää vain harvoin, se ei petä häntä, se antaa hänelle hänen etsimänsä tiedon, joka sopii tilanteen mukaiseen käyttöyhteyteen. Mitä se merkitsee käyttäjälle? Tämä piiri, kohderyhmä, on laaja ja varsin sekakoosteinen. Läheskään kaikki sanakirjan käyttäjät eivät ole saaneet kielitieteellistä koulutusta, hakusanaan liittyvien tietojen on siksi oltava mahdollisimman laajoja ja yleistajuisia, sana-artikke-

lien on oltava selviä ja järkevästi jäsennettyjä (vastineiden järjestys mieluummin käyttötaajuuden mukaan), vastineisiin on liityttävä selityksiä, milloin ne eivät ole yksinään käännettävissä. Liika määrä synonyymejä kohdekielellä ilman käyttöyhteyttä lueteltuina voi oppijalle helposti käydä esteeksi, koska kulloisetkin rajoitukset ovat hänelle muunkielisenä tuntemattomia; lausemallit taas räjäyttäisivät yksiosaiselle kaksikieliselle sanakirjalle annetut puitteet. Toisaalta sanakirjan käytettävissä on oltava tarpeeksi mikrorakennetta aiemmin esitettyjen vaatimusten täyttämiseksi. Ei ole unohdettava, että kaksikieliset käännoissanakirjat voivat vaatia käyttäjältä aivan tietynlaista pätevyyttä ja että niillä on toinen tehtävä kuin yksikielisillä sanakirjoilla, joiden käyttö aina on suositeltavaa ja valistuneelta sanakirjan käyttäjältä odotettavaakin.

Hakusanojen valinnasta

Suursanakirja (WSOY) käsittää n. 120–170 000 hakusanaa. Opiskelusanakirjojen sarjan (WSOY) sanakirjat sisältävät n. 30 000, käsisanakirjat (tähän mennessä vain suomalais-englantilainen) n. 80–100 000 hakusanaa. Hakusanojen tulee kuulua yleiskieleen, edustaa normaalikielen tyyllitasoa (elleivät, ne merkitään stilistisesti tuntomerkkisiksi) eikä kuulua varsinaiseen ammattisanastoon. Tavalliset fraasit on otettava mukaan, samoin erikoisen suurtaajuiset sananlaskut ja puheentavat. Tämän alan täydellisempi dokumentointi on jätettävä fraseologisille sanakirjoille.

Nyky-Suomen urbaanistuneessa ja perin teknistyneessä yhteiskunnassa ei ole enää sijaa agraariyhteiskunnan sanastolle, joka tietenkin sisältyi Kataran ensimmäisiin painoksiin. Sitä taas voivat vanhemman kaunokirjallisuuden ja myös esim. kansanrunouden kääntäjät valitella, mutta onhan heidän käytettävissään varhempien laitosten ohella myös muita apuneuvoja (yksikielisiä suomalaisia sanakirjoja kuten Nykysuomen sanakirja, Toivo Vuorelan Kansanperinteen sanakirja jne.).

Oma lukunsa on suomen slangi (saks. Jargon). Mitkä synonyymit esim. sanalle *lapsi* voidaan tai täytyy sanakirjassa esittää huolimattomasta keskustelukielestä? Ajateltakoon esim. sm. *kakara*, *kakru*, *kersa*, *muksu*, *penska*, *pentu*, *toukka*. Äidinkieleltään suomalaiselle tämä ala ei tuota ymmärtämistä tai käyttövaikeuksia. Mutta ulkomaalainen kohtaa ongelman, koska hän joka päivä ollessaan kielen kanssa tekemisissä joutuu jatkuvasti tekemisiin sellaisten sanojen ja muotojen kanssa, joita hän ei tunne oppikirjoistaan, vaikka nyt jo näkee alkeita näiden erojen tasoittamiseksi. Jokaisen käytettävissä ei ole Kaarina Karttusen Nykysuomen slangisanakirja (WSOY 1979). Sitä

paitsi tämä ei sisällä huolimattoman puhekielen muotoja, jotka ovat yhtä tavallisia kuin kielenhuoltajien epäsuotaviksi katsomiakin (esim. *mä pro minä, mun pro minun; jätski pro jäätelö, kiska pro kioski, maihari pro maihinnousutakki* tai *maihinnousukenkä*). Kun näihin sanoihin sitten liittyy lyhenne *ark.* tai *slg.*, ne ovat hyväksi avuksi suomen oppijalle ja näyttävät samalla saksan oppijalle, ettei kohdekieleessä useinkaan ole vastinetta, joka vastaisi lähtökielen tyyllitasoa. Joka tapauksessa täytyy tämän sanastonlohkon saada sijansa kaksikielisessä sanakirjassa, varsinkin kun toistaiseksi tuskin voi odottaa, että lähiaikoina saataisiin suomalais-saksalainen slangisanakirja. Tässä on muuten kiintoisa kontrastiivi sanaston- ja vastaavuudentutkimuksen teema. Suomen slangia vastaa saksassa kai yleensä huolimaton puhekieli. Erityisesti kannattaisi esim. verrata itäberliiniläisen kirjailijan Ulrich Plenzdorfin näytelmän »Die neuen Leiden des jungen W.» (1973) suomennosta alkuperäisteokseen: takaisinpäätelmät kulloisenkin tyylikerrostuman vastaavuussuhteisiin osoittaisivat systeeminmukaisia lainmukaisuuksia.

Leksikografisten töiden on oltava teoreettisesti hyväperusteisia; niin oivaltava kuin praktikko ehkä onkin, hän ennemmin tai myöhemmin törmää tehtävissä olevaan rajaan.

Seuraavassa luonnehdin aivan lyhyesti joitakin vaikeuksia, joiden kanssa leksikografi joutuu kamppailemaan suomen ja saksan välillä. Rajoitun yleensä sanaston dokumentointiin ja mainitsen tyypillisiä esimerkkejä, joissa lähtökielen käsitettä ei vastaa ainakaan tarpeeksi suurtaajuinen, tunnettu vastine kohdekieleessä. Syyt siihen ovat esim. sosiokulttuurisessa taustassa, kulloisenkin yhteisön infrastruktuurissa, maantieteellisissä ja ilmastollisissa seikoissa, tavoissa ja käytänteissä jne.

Keittiön, ruokien ja juomien ala on sellaiselle tarkastelulle erityisen antoisa: esim. *janssoninkiusaus* on käännettävä »Kartoffel-Anjovis-Auflauf», jokainen *laatikko*-ruoka samoin »-Auflauf», vaikka saksan »Auflauf»-sanalla tarkoitetaan lähinnä makaroneista tai muista jauhotuotteista valmistettua, kuorutettua uuniruokaa, usein myös makeaa vuokaruokaa; saksalaisella kielialueella tehdään *jauhelihasta* 'Hackfleisch, Hackepeter' ennen muuta *Frikadellen, Klopse, Bouletten* -nimisiä pyöryköitä, jotka ovat toisen kokoisia ja muotoisia kuin suomessa niin tavalliset *jauhelihapullat* 'Fleischklößchen'; *lenkkimakkaran* käännökseksi käy vain »Fleischwurst», koska viittaus muotoon, siis 'Ringwurst' on käsittämätön. *Marmeladia* käytetään suomessa ensisijaisesti a) hyytelömakeisista, b) hyydytetyistä tai sokeripäällysteisistä hedelmistä; saksassa vallitsee merkitys 'leivän päällysteenä käytetty marmeladi'. Sm. *me(e)tvursti* kilpailee saksan Mettwurstin kanssa mutta on laajoissa osissa saksan kielen aluetta faux amis -tapaus; sm. *me(e)tvursti* = saks. Schlack-, Dauerwurst, Cervelat tai Salami; saks. *Mettwurst* = syn. Tee-,

Streichwurst, fi. *voileipämäkkara* (harvinainen). Sm. *kakun mehuste* on nominina mahdoton kääntää. Sm. *kesäkeiton* vastineeksi tulee oikeimmin »Frühlings/suppe, -süppchen», vaikkei tällöin tulekaan ilmi, että tämä keitto keitetään suomen kielen alueella maitoon eikä veteen. Sm. *mämmi* selitetään Suomalais-saksalaisessa suursanakirjassa seuraavasti: 'aus gemalztem Roggenmehl zubereitete, gebackene süße Speise, die um Ostern gegessen wird, (*läh. vast.*) Malzbrei'; mämminsyönnin ajankohtaa on nykyään vaikeampi määrittää, kun ruokaa on kaupoissa jo joulun jälkeen. Suom.-engl. sanakirjassa selitetään samoin vain likimääräisesti 'Finnish Eastern pudding'. Sm. *pulla* tuottaa käänösvaikeuksia ja on ilmaistava tilanteen mukaan, vastineena joko »Hefezopf» (*pitko*) tai yksinkertaisesti »Kaffegebäck, Kuchen». Sm. *reikäleipä* 'rundes Brot [mit einem Loch in der Mitte]' olisi kiertoilmaus, paras vastine olisi 'Roggenbrot'; saks. 'Ringfladen' on paikallinen ja harvinaisempi ilmaisu. Sm. *silakkaa* ja *silliä* kutsutaan saksaksi molempia 'Hering'; »Strömling»-sanaa (pro *silakka*) osaavat käytellä enintään ammattimiehet. Sm. *sämpylä* käännetään tavallisesti vain »Brötchen»; kumminkaan ei alueittaisia toisintoja »Semmel» ja »Schrippe» pitäisi suinkaan unohtaa. Sm. *viineri* on saksaksi »Kopenhagener»; sen sijaan saks. *Wiener* on gastronomisena ilmauksena lyhentynyt Wiener Würstchen -ilmiauksesta (*nakki*). Juomien alalla näyttää yhtä hämmäntävältä: sanaa *ruokajuoma* ei saksassa ole, vaikka sielläkin toisinaan käytetään jotain juomaa ruoan kanssa (kysymys ravintolassa: Was möchten Sie trinken? Mitä saisi olla ruokajuomana?) Semmoiset aste-erot kuin *keskiolut* tai toisaalta *kevytkerma*, *kevytmaito* vaativat selityksiä, *kestokerma* on H-Sahne, ultrahocherhitzte Sahne, sanoissa *koskenkorva* 'Schnaps', *kotikalja* 'Haus-, Dünnbier, Malzgetränk', *sahti* id. syntyy käännettäessä lievästi sanottuna informaation kato, samoin sanassa *sima* 'Met' (Paul Kostera kääntää Touristikwörterbuchissa, Otava 1983, »alkoholfreies finnisches Maigetränk»; *Met*-sanana ohella tulisi olla lisäyksen 'mit Hefe angerichtetes Getränk aus Zuckerwasser, Zitronen und Rosinen' lisäksi vielä viittaus käyttöaiheeseen ja -aikaan; »Mai» on muille kuin suomalaisille riittämätön.

Keittiön alalla olisi vielä monia erikoisuuksia; mainitsisin vielä esineen, joka on saksalaisissa keittiöissä paljolti tuntematon ja jota suomalaisilta kadahditaan: *astiainkuivataskaappi*, käänös suunnilleen »Geschirrschrank zum Abtropfen, Abtropfregal».

Sima-käsitteen yhteydessä — ja samoin sen yhteyteen kuuluvan liian yleisluonteisen ja siksi epätyytyttävän käännettävän *tippaleipä* 'fritierter Spritzkuchen' -sanana yhteydessä — ei-suomalainen harvoin jos koskaan ajattelee *vappua*; päivänä *vappu* muuten ilmaistaan saksassa sanoilla »1. Mai, Walpurgis», jolloin kohdekielellä ei myöskään tule sanotuksi mitään sanan laa-

jemmasta merkityssisällöstä ja konnotaatiosta. Sama koskee suunnilleen sanoja *juhannus*, *juhannusaatto* 'Johannis(fest), Mittsommer' tai vaikkapa sanaa *joulurauha*, joista jälkimmäinen käännetään Suomi-saksa suursanakirjan uudessa laitoksessa seuraavasti: 1. Weihnachtsfrieden, 2. in alten skandinavischen Gesetzen garantierter Rechtsschutz, der von Heiligabend an 20 Tage dauerte.

Hallinto ja julkinen elämä, kahden kielialueen koko yhteiskunnan infrastruktuuri tuottavat vaikeuksia käännettäessä instituutioita ja käsitteitä, jotka vastinekielestä puuttuvat. Sm. *kehitysalue* olisi saksaksi ilmaistava suunnilleen 'strukturschwache Region', sm. *peruskoulu* 'nichtdifferenzierte Gesamtschule', paremmin ehkä 'Einheitsschule'; saks. 'Grundschule' on synonyymi sanalle Volksschule '*kansakoulu*'. Kun koulunuudistus on johtanut saksankielisissä maissa varsin erilaisiin uusiin muotoihin ja nimityksiin, on tekstiyhteydessä aina paikallaan selitys. (*Peruskoulun*) *ala-aste* on käännettävä toisinaan 'Unter-', toisinaan 'Grundstufe'; *yläastetta* vastaisi pikemmin saksan 'Mittelstufe'; sen sijaan sanalla Oberstufe ymmärretään yleensä gymnasiale Oberstufe, sm. *lukio*. Kuitenkin sanat ja asiat vaihtelevat tässä sanottuun tapaan maasta maahan, Saksan liittotasavallassa myös osavaltiosta osavaltioon.

Sm. *ammattisuoja* on uusi käsite, joka ilmaisee, että jos työssäolija tulee työttömäksi, hänen ei tarvitse hyväksyä mitä hyvänsä työtä, hän nauttii oikeussuojaa. Saksan liittotasavallassa on vaadittavuussäännös (Zumutbarkeitsregel), jonka mukaan ihmisen on otettava »vaadittavissa oleva» (zumutbar) toinen työ vastaan, ellei hänelle neljässä kuukaudessa voida välittää hänen koulutustaan vastaavaa ammattia. Sm. käsite *ammattisuoja* ei ole niin helppo kääntää.

Ammatinnimitykset ja tittelit kuuluvat nekin tähän. Koulutusmuoto ja loppututkinto eroavat usein; tutkintojen tai titteliin vastaavuuksista toisessa maassa ollaan joskus varsin eri mieltä. Tämä vastaavuuskysymys on kuitenkin tärkeää silloin, kun todettavana on pätevyys tai kvalifikaatio tiettyihin työelämän asemiin. Sm. *amanuessi*, *hum. kand.*, *fil. kand.*, *ekonomi*, *merkonomi*, erilaiset *esittelijä*-lajit tai myös *emäntä*, *isäntä*, *mestari* ja niiden yhdyttäiset ovat perin mutkikkaita ja ne on ratkaistava tapauksittain; sanakirja voi tässä antaa vain suuntaviivoja ja esittää vastineeksi joitakin tavallisimpia esimerkkejä. Mutta huomattava on kokonaan pragmatiikasta käsin, että tittelin- tai ammatinnimityksenkäyttö on suomessa toinen kuin saksassa. Karkeistaen voisi sanoa, että saksassa käytetään myös puhuttelussa *Herr/Frau*-sanaa silloin, kun suomessa on nimen edellä ammatinnimitys tai titteli (esim. *akateemikko*, *arkkitehti*, *metsänhoitaja*, *taiteilija* jne.). Arvo- ja ammatinimiä käytetään kahden kielen puhuttelussa eri lailla. Saksassa kuuluu esim.

tohtorin titteli nimeen, niin että syntyy seuraava malli: Herr/Frau + Titel + sukunimi (Frau Dr. N., Sie haben . . .), sm.: titteli (+ etunimi) + sukunimi (tohtori (N.) N.) . . .

Käsittääkseni ei näihin erikoisuuksiin voida viitata kaksikielisessä sanakirjassa; ne kuuluvat oppikirjaan tai kielioppiin.

Sm. *taiteilijaprofessori* olisi selitettävä 'Inhaber(in) einer zeitlich befristeten Professur auf Honorarbasis als Auszeichnung für besondere künstlerische Verdienste'. Saksan kielen alueella ei tätä järjestelyä tunneta; Uudissanasto 80:ssa sanotaan lisäksi, että virka on opetusministeriön alainen, mikä tieto käsittääkseni voi puuttua kaksikielisestä sanakirjasta.

Vastaavasti puuttuu suomen kielen alueelta käsite *Honorarprofessor*, jonka Duden selittää seuraavasti: 'nebenamtlicher Hochschulprofessor, der sich vor der Berufung bereits in seinem eigentlichen Beruf profiliert hat und dessen Lehrtätigkeit mit einem Honorar vergütet wird (Amtsbezeichnung)'.

Kolme titteliä tai virkanimitystä, joita käytetään nykysuomessa silmään-pistävän usein, tuottaa leksikografille hiukan päänvaivaa: kyseessä ovat *joh-taja*, *päällikkö* ja varsinkin *tutkija*. On hyvä ottaa selville sellaisen toimen sisällön laatu ja tehtävä, ennen kuin käydään kääntämään. Kaksi ensimmäistä nimitystä voidaan parhaiten mainita kulloisissakin yhdyssanoissa (esim. *markkinointijohtaja* 'Marketingchef, Chef Marketing', *osastopäällikkö* 'Abteilungschef'). Sm. *tutkija* 'Forscher(in)' ei tarkoita vain tieteenharjoittajaa (-miestä tai -naista) vaan myös virkailijaa, jolta edellytetään tiettyä tieteellistä pätevyyttä ja jolla on paikka valtionlaitoksessa (tutkimuslaitoksessa, museossa).

Valaisevia ovat tittelit tai ammatinnimitykset, joiden alkuosana on *apulais-* tai myös *vara-*. Sm. *apulaislääkäri* on saks. 'Assistenzarzt', *apulaisjohtaja* 'stellvertretender t. zweiter Direktor'; *apulaisprofessori* olisi (liittotasavallassa) ein C 2-Professor (palkkausluokka C 2; ordinarius on C 4- tai C 5-Professor); angloamerikkalaiselta taholta tunnetaan myös käsite Assistenzprofessor, joka saksassa tavataan nykyään enintään käännöksenä. *Hilfs-*yhdyntäisten suhteen on oltava varovainen; liian helposti joudutaan lähelle vanhaa *Hilfsschulea*, jonka nimityksenä muuten nykyään on *Sonderschule*. – *Varapresidentti* on saks. 'Vizepräsident', *vararehtori (koul.)* Konrektor, (yliop.) Prorektor', *varatuomari* taas '(tittelinä) Gerichtsassessor, Assessor, (virkanimityksenä mm.) Amtsgerichtsrat, (yleensä) Volljurist'. Tietenkin *varatuomari* voi toimia mitä erilaisimmilla oikeushallinnon aloilla, ja tällöin se on käännettävä vastaavasti. Tässä sopii viitata hyödylliseen saksan kielen apuvälineeseen: »Das große Anredenbuch» sisältää yli 1 500 ammatinnimitystä ja titteliä; siinä erotetaan ammatinnimitykset, henkilökohtaiset puhuttelut, puhuttelukenttä ja puhuttelu kirjeessä (julk. Helga Pfeil-Braun ja Inge

Sollwedel, Moderne Verlags-Gesellschaft 1983⁵). Vähintään yhtä arvokas on »Wörterbuch der Berufs- und Berufstätigkeitsbezeichnungen» (julk. Dr. Fritz Molle, Grenzland-Verlag, Wolfenbüttel 1975), josta etsimme tietenkin turhaan m.m. nimitystä Forscher, tutkija.

Vielä edes yksikielisiin sanakirjoihin ei ole päässyt ilmoitusten käytänne, jonka nykyään näkee saksassa useasti: Leiter Verkauf eikä Verkaufsleiter, Leiter Vertrieb eikä (Gesamt)vertriebsleiter; vastaavasti Leiter Entwicklung, Leiter Patentwesen, Leiter Versuch(sabteilung), Leiter Finanz- und Rechnungswesen.

Aivan lyhyesti sopii tässä hipaista myös fraasiston laajaa kenttää. Yksisana-idiomit – yleensä yhdyssanoja – on kielitiede lyönyt laimin, mutta niiden määrää ja merkitystä kieliparissa suomi–saksa ei pidä aliarvioida. Sm. *jaakopinpainin* lähteenä on 1. Moos. 32:34–32; tähän mennessä olen löytänyt vain ruotsista vastineen, *jakobskamp*. Nykysuomen sanakirja antaa seuraavan selityksen: (kuv.) *voimakas sisäinen taistelu; sitkeä pyrkimys jnk saavuttamiseksi*. Saksassa on hiukan toisin: 'innerer Kampf, inneres Ringen; zähes Streben', siis selittävä käänös, ei idiomi. Sm. *irtolehtipainos* on alkuaan graafisen alan ammatti-ilmaus, saksannoksena 'Loseblat/druck, -buch, Loseblätter-Buch'; saksassa sitä ei voi ilman muuta – kuten suomessa leikillään – käyttää kuvallisessa merkityksessä koulukirjoista, joiden sivut ovat irronneet toisistaan. Sm. *manna* tavataan ilmauksena *olla jklle mannaa t. kuin manna*, joka eri konteksteissa voidaan kääntää mm. seuraavasti: 'wie Manna für jmdn sein, Zucker oder Honig für jmdn; etwas sehr Schmackhaftes oder 'Süßes od. Angenehmes'. Tässä tarvittaisiin sanakirjaan ehdottomasti sm. esimerkkilauseita; saksassa sana *Manna* on sanakirjoissa merkitty ennen muuta raamatulliseksi ihmeravinnoksi, taivaanleiväksi, mutta kuvallisessa käytössä ilmaus on ainakin merkittävästi harvinaisempi kuin suomessa. Sm. *kulkea pienessä laitamyötäisessä* voidaan idiomaattisesti kääntää hyvin (Schlagseite haben); kuva on peräisin samalta laivurien ja merimiesten alalta: 'olla kallellaan, horjua' (ts. juovuksissa). Merialan ammattikielessä *laitamyötäinen* on taas käännettävä 'raumer Wind'.

Idiomaattista vastinetta ei saksassa ole suomen sanonnalle *katsoa jtak kuin halpaa makkaraa*; käänös kuuluu 'jmdn schief t. scheel t. geringschätzig t. von oben herab ansehen'.

Somatismit ovat tunnetusti laaja osa fraseologismeja; tässä voidaan todeta, kuinka kieliparissa sm.-saks. erilaiset katsomukset johtavat erilaisiin ilmaisutapoihin, esim. sm. *jklt/jkn menee sisu kaulaan* 'jmdm rutscht das Herz in die Hosentasche, jmd bekommt kalte Füße, jmd bekommt es mit der Angst zu tun'; *sydän hyppäsi kurkkuun* 'jmdm rutscht/fällt das Herz in die Hose(n)'.

Kuolemisen semanttinen kenttä on stilistisesti ja fraseologisesti kaikissa kielissä monivivahteinen. Sm. *joutua matojen ruoaksi* voidaan tarkoin kääntää '(harv. ylät.) unter die Würmer geraten, (ark.) ein Fraß der Würmer werden'; tavallisin olisi kuitenkin leikillinen sanonta 'sich die Radieschen von unten betrachten'.

Eufemismit on sanakirjassa esitettävä semmoisinaan; sanaliitto 'huono nainen' voi — yhteyden mukaan — merkitä mm. 'leichtfertig, ein leichtes Mädchen, eine unsolide Frau, Kokotte'; sananmukainen käännös 'schlechte Frau' on vanhentuneena ehdottomasti torjuttava.

Kontaktifraasien on tietenkin oltava sanakirjassa mukana, vaikka vain ensisijaiset käyttötavat voidaan valaista esimerkein, kuten esim. ilmauksessa *tervetuloa*¹, joka suomessa on niin tärkeä mutta saksassa käyttökelpoisuudeltaan melko rajallinen. Mielenkiinnolla voi panna merkille, että ilmeisesti engl. *welcome* on aiheuttanut sen, että saksassakin riittää nykyään »Willkommen!» aikaisemman »Herzlich willkommen!» -ilmauksen sijasta. — Viesintää häiritsee tavattomasti, jos sm. *terve* käännetään tervehtimistilanteissa 'tschüs'; saks. *tschüs* (myös: *tschau*, *servus*) ovat ilmausten *Auf Wiedersehen*, *Auf Wiederhören* puhekielisiä toisintoja. *Tschüs*-ilmauksen käytön ehtona oli alkuaan sinuttelu, mikä ei enää ole asianlaita. Stilistisesti sana olisi merkittävä »tutt». Vaikeampaa on jo kääntää usein leikillisesti käytettyä sanontaa *terve menoa!*, joka tilanteittain voi merkitä 'geh nur, geh ruhig, geh schon, (ark.) hau schon ab, (iron.) 'gute Reise t. Fahrt' tai myös 'den/die/das wären wir los!' Lutheriin (Ein feste Burg) palautuva Laß fahren dahin! olisi joissakin tilanteissa omiaan vastineeksi.

Englannin kielellä on joskus voimakkaampi vaikutus suomen sanastoon kuin saksaan: suomen kieli vastaanottaa nykyään vaikutteita suoraan englannista, joskus varmaan myös ruotsin kautta. Mainitsen esimerkkejä: erilaiset sanonnat sm. *ruohonjuuritaso*, engl. *grassroots level*, saks. *Basis*; sm. *kuutamourakointi*, engl. *moonlight*, *moonlighter*, saks. *Schwarzarbeit*; sm. *best man*, engl. *best man*, saks. *Brautführer*, nyk. *Trauzeuge*; sm. *pahan ilman lintu*, engl. *bird of ill omen*, saks. *Unglücksbote*, *Unglücksprophet*; fi., *hevosenleikki*, engl. *horseplay*, saks. *derber Spaß*, *grober Unfug*, *Herumalberei*; *kolmannen asteen kuulustelu*, engl. *third degree*, saks. *Folterverhör*. Tietysti on myös vastaesimerkkejä (sm. *lehmänkauppa*, saks. *Kuhhandel*, engl. *horse-trade*), joissa suomi ja saksa pitävät yhtä, samoin sellaisia, joissa saksa ja englanti ovat samalla kannalla (saks. *He-man*, engl. id., sm. *miehin mies*).

¹Vrt. tähän myös Christiane Pankow — Olli Salminen, Routineformeln im finnisch-deutschen Spracherwerb — eine Forschungsaufgabe (Beiträge zur allgemeinen und germanistischen Phraseologieforschung. Veröffentlichungen des Germanistischen Instituts 7. Oulu 1987, s. 237—243).

Ruotsin kautta tulleita interferenssejä ja vaikutuksia on suomen sanaston saksalaisissa käännöksissä ollut ennen runsaammin kuin nykyään; yhtä ja toista on siitä kuitenkin jäänyt huomaamatta eloon. Esimerkkejä siitä: enimmäkseen epäonnistuneesti valittu saksalainen käännös 'gutheißen' (vrt. ruots. *godkänna*) suomen sanalle *hyväksyä* 'akzeptieren, billigen, genehmigen, annehmen, anerkennen'; der Duden (Das große Wörterbuch der deutschen Sprache, 1977) määrittelee *gutheißen* näin: 'nach seiner privaten Ansicht für gut und nützlich halten, obwohl die betreffende Sache oft eher von zweifelhaftem Charakter ist'. Tähän kuuluu edelleen koko ns. Suomen valtiopäivien kenttä. Sm. *eduskunta* olisi osuvasti käännettävissä sanalla 'Parlament', Suomi on parlamentaarinen demokratia, *eduskuntatalo* on samoin 'das Parlament'. Appellatiivina voitaisiin – perinteeseen katsoen – säilyttää 'Finnischer Reichstag', yhdyssanoissa kuitenkin Parlaments/ausschuß, -beschluß, -debatte, -ferien, -mitglied, -präsident, -sitzung, -wahl jne. Sm. *kansanedustaja* on saks. Parlamentarier; sana Volksvertreter on käytettävissä enintään historiallisesti.

Sm. *kanslia* voi olla saksaksi 'Kanzlei', kun kyseessä on asianajajan tai erityisen viraston toimisto; muuten sana on Dudenin mukaan vanhentunut tai alueellinen (eteläsaks., itävalt., sveits.). Sm. *kanslia*-sanalle on annettava vastineet 'Sekretariat, Büro'.

Sm. *ylioppilastutkinto* on ruotsiksi *studentexamen*, ei sen sijaan saksaksi. Saksassa käytetään sanoja 'die Reifeprüfung, das Abitur, (*paik.*) die Matura'; sanoilla on yhteistä suomen sanojen kanssa se, että niihin sisältyy ylemmän koulun päättötutkinto ja korkeakoulun pääsyttutkinto, korkeakoulukypsyys. Tällä ei ole edeltävän koulutuksen muodosta ja tämän päättötutkinnon luonteesta vielä sanottu mitään; nämä tietysti eroavat, samoin se, minkä asteisena todistus lopulta oikeuttaa pääsemään korkeakouluun.

Sananmuodostus ja sanakirja

Sananmuodostuksen melkein rajattomat mahdollisuudet suomen kaltaisessa agglutinoivassa kielessä ovat sanakirjantekijälle haaste: toisaalta sanasto jatkuvasti kasvaa, toisaalta tarkkoja vastineita on usein vaikeaa löytää. Vaikeudet huipentuvat ilmiöissä ja laitoksissa, jotka tavoitekielestä puuttuvat.

Nykyään kuulee usein sanan *asennekasvatus*; sitä ei juuri voida kääntää: *tarvi/taan* ~ -ta, *jotta* olisi käyttökelvoinen mikrotekstinä, saks.

die Einstellung muß geändert werden, damit

man muß die Einstellung(en) ändern, damit

die Leute müssen ihre Einstellung(en) ändern, damit

– tässä on hyvin vaikeaa valita vain yksi käännös, suomen persoonattomat

ilmaisutavat kun sallivat useita mahdollisuuksia. Seikka havainnollistuu vielä esim. kun hakusanan *mieltii* kohdalla on esimerkkilauseena *asiaa täytyy vielä mieltii* saks. 'darüber muß ich/müssen wir/muß man noch nachdenken, darüber muß noch nachgedacht werden' — mikä samanveroisista käännöstoisinnoista on valittava? Lisäksi olisi vielä muita mahdollisia vastineita.

Lopuksi sananmuodostuksesta, siitä — kuten Hakulinen on sanonut — suomen kielen demokraattisuudesta, että jokainen kielenkäyttäjä heti ymmärtää, mistä on kysymys.

Sm. *asumusero* olisi juridisena ammatti-ilmauksena käännettävä 'einstweilige Anordnung des Getrenntlebens der Ehegatten'; *olla asumuserossa* on suomessa kuitenkin myös yleiskielisyys ja on saksaksi 'getrennt leben', vaikka tämä sanonta voi merkitä suomeksi myös *asua erillään*.

Sm. *majoitustyömaa* on käännettävissä vain kiertäen: 'Baustelle od. Arbeitsstelle mit Gemeinschafts/quartier, -unterbringung'. Sm. *monivaikutteinen lääke* on saksaksi 'Kombinationspräparat' tai — jos kyseessä on esim. antibiootti — 'Breitband- oder Breitspektrumantibiotikum'. Sm. *laimennoksen* vastineeksi tosin käy 'Verdünnung', mutta silloin täytyy olla kyseessä neste. Laimennettuun kiinteään aineeseen liitetään farmasiassa *mite*.

Sm. *monenkymmenkertainen määrä* t. *ylivoima* olisi saksaksi esim. 'eine fast hundertfache Menge od. Überzahl' tai — puhekielisittäin — 'eine zigfache Menge od. Überzahl'. — Die *jatkuvalämmitteinen sauna* wäre eine 'Sauna mit Dauerbeheizung', der *jatkuvalämmitteinen kiuas* ein 'Saunaofen mit Dauerbetrieb, Durchlaufofen'. Ein *matalaviritteinen moottori* olisi 'gedrosselter Motor'. Urheilussa on puheena *isäntäjoukkue*, saks. die gastgebende Mannschaft, myös Heimmannschaft.

Sm. *erämiehen-, jätkän-* t. *kulkurinsakki* — vasta kuusikymmenluvulla todettuja — rinnastuvat ruotsin sanaan *luffarschack* ja suomenruotsin sanaan *bondschack* (molemmat todettu jo nelikymmenluvulla). Tämän pelin nimenä on englannissa Noughts and Crosses, tanskassa Kryds of bolle, saksassa (sanakirjatietojen mukaan) Nullen resp. Kreise und Kreuzchen, useammin kuitenkin — kuten oletettavassa välityslähteessä, amerikkalaisissa sarjakuvis- ja niiden saksannoksissa — (das Spiel) Tik-tak tai Tic Tac Toe (engl. tick-tack-toe, tick-tack-too).

Ja vielä esimerkki kieliparin suomi—saksa epätasaisuudesta: *järvisyys* joudutaan kääntämään 'arealer Anteil von Seen'.

Saksan erikoisuuksia tavoitekielenä

Lopuksi pari sanaa saksan erikoisuuksista tavoitekielenä. Ei ole unohdettava, että saksa on ainoana tai yhtenä virallisena kielenä kuudessa valtiossa

(Saksan liittotasavalta, Saksan demokraattinen tasavalta, Itävalta, Sveitsi, Luxemburg, Liechtenstein). Tällä ei saksan eriytyminen tule vielä kuvatuksi riittävästi; kyseisten alueiden kielessä on lukemattomia kielen variantteja (ääntämyksessä, sanastossa, kieliopissassa), jotka on katsottava alueellisiksi, sosiaalisiksi, situatiivis-funktionaaleiksi ja suullis-kirjallisiksi. Mitkä saksan ilmenemismuodot pitää ja täytyy opettaa vieraan kielen opetuksessa, ja minkä tulee olla mukana kaksikielisessä sanakirjassa?

Yleensä noudatetaan sisäsaksalaista standardikieltä, joka on Länsi- ja Itä-Saksassa alueet ylittävänä normina.¹ Puhekielen mukaanotto on välttämätöntä; viime aikoina siitä onkin merkkejä näkyvissä. Kuitenkin jo pelkätään virallisten laitosten nimittäminen julkisessa elämässä (esim. erilaiset ministeriöt, oikeus- ja muut laitokset) pitkin eri saksankielisiä valtioita ylittää yksiosaisen kaksikielisen sanakirjan mahdollisuudet. Yleensä sm.-saks. suursanakirjan sanasto on Länsi- ja Itä-Saksan nykyisen yleiskielen mukaisista, sikäli kuin sitä siellä käytetään samojen normien mukaisesti. Sanaston alueellisen kuuluvuuden merkintää vaikeuttaa nykyään se, että väestönsiirrokset ovat toisen maailmansodan jälkeen aiheuttaneet melkoisia muutoksia. Esim. saks. *Samstag* ei ole enää *Sonnabend*-sanana etelä-saksalainen variantti; nykyään se on aivan käypä myös liittotasavallan pohjoisosissa.

Leksikografi haluaisi tietenkin mielellään nähdä käsittelemiensä kielten suurtaajuiset ilmaukset ja sanat sanakirjassa. Edellä olen puhunut siitä, kuinka lukuisilla suomen sanoilla ei ole lainkaan saksalaista vastinetta. Päinvastainen ilmiö tavataan tietysti sekin. Suomen onomatopoeettiset verbit ovat erityisen ongelmallinen ala varsinkin verbivastineiden kannalta.

Suomi on artikkeliton ja suvuton kieli. Esimerkkilauseita kääntäessäni olen valinnut yleensä maskuliinimuodon – syynä varsinkin se, että olen halunnut torjua tai välttää seksististä kielenkäyttöä koskevan kritiikin. Lisäero on siinä, että saksassa käytetään nykyään entistä enemmän naispuolisia vastineita, esim. ammatinnimityksissä. Lain mukaan saadaan ilmoitukset avoimista paikoista formuloida vain niin, että miehen ja naisen tasaveroisuus otetaan huomioon: *Gesucht wird ein Verkaufsleiter/eine Verkaufsleiterin, ein Professor/eine Professorin, ein Referent/eine Referentin, ein Kaufmann/eine Kauffrau*. Naispuolisten ammatinnimitysten mukaanotto laajentaa vastaavia sana-artikkeleita. Tässä yhteydessä on myös otettava huomioon, että saks. *Fräulein* on nykyään vanhentunut naimattoman naispuolisen henkilön nimityksenä ja puhutteluna; sijalla on varsin laajalti 'Frau'. Julkisen elämän

¹ Vrt. Jarmo Korhonen, *Aspekte eines kommunikativ orientierten Grammatikunterrichts für finnische Germanistikstudenten* (teoksessa *Grammatik im Unterricht, Meddelanden från Stiftelsen för Åbo Akademi Forskningsinstitut, Åbo 1985, s. 81–92*).

ja hallinnon kielessä, lomakkeissa ja hakemuksissa ei enää ole 'Fräulein'. Tämän seikan on sisällyttävä sana-artikkeliin *neiti*.

Saksan sanoille *Aussteiger*, *Ausgeflippter*, *Alternativer*, *Freak*, *Grüner* ja niiden ympäristölle on suomesta vaikeaa löytää vastineita, varsinkaan kun *hämy* ei enää ole ajankohtainen. Sama koskee myös sanaa *Szene*, *Milieu* esim. yhdyssanoissa *Drogenszene*, *-milieu*, *huumemaailma*, *-piirit*. Nämä sanat ja vastaavat sanonnat esiintyvät saksalaisissa nykyteksteissä varsin taa-jaan. Vastineita etsittäessä eivät aiheuta vaikeuksia vain abstraktit vaan usein myös konkreetit sanat. Esim. saks. *reinfallen*, *der Reinfall*, synonyymi *die Niete*, *der Flop*. Vastineiksi tarjoutuvat 1. *pettymys*; 2. *epäonnistunut yritys*, *huono menestys*; (ark.) *pannukakku*; verbi-ilmauksena *pettyä*; *mennä lankaan*, (sl.) *mennä helppoon*.

Kontrastiivin semantiikan tehtävänä olisi saada selvitettyksi sanakentät, jotka on käsiteltävä suomalais-saksalaisessa leksikografiassa erityisen huolellisesti. Yleistäen voidaan sanoa, että niihin kuuluvat mm. verbit, jotka konstruoidutvati latiiivisella tai lokaalisella sijalla (vrt. suomessa semmoisiin kuin *esiintyä*, *tulla esiin*, *siirtää*, *siirtyä*). Lukuisien muiden verbaalisten sanakenttien edustajina mainitsen tässä vielä sm. sanat *esittää*, *johtaa*, *järjestää*, *ker-toa*, *kiintyä*, *käsittää*, *mainita*, *ohjata*, *tutkia*, *vaihtaa*, *virkestää*, *yltyä*. Sm. *hieno* ja sm. *mukava* ovat adjektiivina kontrastin kannalta kiintoisia, ja nomineista mainittakoon tässä seuraavat: *aihe*, *ala*, *alue*, *etu*, *kohtalo*, *osa*, *syy*, *tilaisuus*, *toimenpide* jne.

Sanakirjat pyrkivät auttamaan oikean sanan löytämisessä. Etsintä palkitsee itsensä, sillä — kuten Mark Twain on kerran sanonut — ero oikean ja melkein oikean sanan välillä on kuin salaman ja kiiltomadon välillä.

Schwierigkeiten der finnisch-deutschen Lexikographie Aus der Werkstatt einer Wörterbuchmacherin

INGRID SCHELLBACH

Verf.in berichtet in ihrem Beitrag über praktische Probleme der Arbeit am Finnisch-Deutschen Großwörterbuch, das zur Zeit eine gründliche Neubearbeitung

erfährt (1. Auflage durch Pekka Katara im Jahre 1925). Sie erläutert das Postulat nach einem aktiven und passiven bilingualen Wörterbuch für das Sprachen-

paar Finnisch-Deutsch und erörtert die Möglichkeit einer praktischen Realisierung dieses Anspruchs. Sie berichtet weiter über die Auswahl der Lemmata, die Berücksichtigung der verschiedenen Stilebenen beider Sprachen im vorliegenden Lexikon und greift zwecks pragmatischer Veranschaulichung der Problematik bei der Äquivalenzfindung bestimmte Bereiche der Lexik heraus (z. B. Sprache der Küche, Sprache in Verwaltung und

öffentlichem Leben). Selektive Erörterung erfahren auch Fragen der Phraseologie und der Kontaktformeln. All dies geschieht anhand von Beispielen aus den beiden genannten Sprachen.

Der Beitrag behandelt synchron Aspekte der kontrastiven Semantik, indem vor allem auf die Besonderheiten der Ausgangssprache Finnisch und der Zielsprache Deutsch eingegangen wird.